СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 11. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 15-го січня 1940. No. 11. Jersey City, N. J., Monday, January 15, 1940. VOL. XLIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

СЕКРЕТАР ВАЛАС ПРО ПРИЧИНИ ВІЙНИ

ВАШИНГТОН. — Секретар Валас відчитав перед конґресовим комітетом засобів приготовану заяву в справі митних тариф та їх впливів на вибух теперішньої війни. Він говорив, що американська висока митна тарифа з 1922 року немало причинилась до приходу до влади Гітлера й до остаточного вибуху війни в Европі. Бо високі мита заступали шлях німецьким продуктам до Америки. А Америка тоді була не довжним краєм, а кредитовим. Зновуж Німеччина сиділа в довгах по вуха. Щоб сплачувати довжні рати і вдержувати сякий такий рівень життя, Німеччина потребувала в Америці вільних ринків. Коли ті ринки були замкнені високими митами, в Німеччині повстав стан, який уможливив Гітлерові прийти до влади. Наслідки відомі. І тепер, коли Америка хоче відіграти ролю світового успокоювача, вона мусить вдержувати низькі мита й по можності держати свої ринки збуту вільними для чужих країв. Це одинокий спосіб, говорив Валас, підносити по цілім світі життєвий рівень, а також для Америки колектувати довги та відсотки від експортованих капіталів.

ВУГЛЕКОПИ В КОПАЛЬНЯНІЙ ЕКСПЛЬОЗІЇ ВСІ ЗГИНУЛИ.

БАРТЛЕЙ (Вест Вірджінія). — Рятункові відділи докопались до присипаних підземельних проходів настільки, щоби переконатися, що 92 вуглекопи, присипані в підземеллях внаслідок експльозії, всі мертві. Рятункові відділи вже добули 40 трупів. А решта, судячи по розкладі підземельних хідників та розкладів, не могли ніяк вдержатися при житті. Вона мусіла також згинути або відразу від вибухаючих ґазів, або повільно, з браку свіжого повітря.

Внаслідок тої страшної катастрофи 154 дітей осталися сиротами. Від десятьох років це найстрашніща експльозія. В 1928 році в Матер, Па., була подібна експльозія, що забрала 195 людських жертв. А осяг в людських жертвах осягнула за всі часи копальня в Мононґа, Вест Вірджінія, в 1907 р., забираючи 361 жертву.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

САН ДІЕҐО. — Два військові літаки зударились високо в повітрі, внаслідок чого вже зареєстровано: один убитий і двох іще не віднайдено. Три інші вийшли цілі, рятуючись легкопадами.

БУДОВА КОРАБЛІВ-НОСИЛЬНИКІВ ЛІТАКІВ.

ВАШИНГТОН. — Військові морські власті плянують будову двох великих кораблів для ношення на собі військових літаків. Замітне те, що ті кораблі матимуть двояку службу: в часі миру вони будуть пристосовлені до перевозу пасажирів і сповнятимуть цілковито цивільну службу. Але на випадок війни на них будуть пороблені певні зміни і вони стануть носіями літаків. Коминів вони зверху мати не будуть, лише збоку. Військові кола держать ближчі означення цих кораблів у тайні. Це будуть одинокі цього роду кораблі на світі.

ПЕРЕСУНЕННЯ ВИБОРЧИХ ОКРУГ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт звернувся до голови конґресового комітету перепису населення, щоб він постарався в конґресі про закон, на основі якого можна булоб поробити поправки у виборчих округах. Конґресменів вибирають відповідно до числа населення. А тепер, внаслідок безробіття, населення було досить пливке, пересуваючись раз з міст на фарми, а раз з фарм назад до міста. Від 1930 р., наприклад, коли по містах почалось безробіття, а люди не діставали державних запомог, люди почали вандрувати на фарми. В 1934 р. починається поворот до міст.

ПОМІЧ ФІНАМ.

ВАШИНГТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт сказав, що він надіється, що конґрес ухвалить негайно поміч для Фінляндії та що під тим оглядом всі конґресмени будуть згідні, без огляду на свої партійні приналежності. Це справа ґуманітарна, а не політична, тому партійність не повинна в ній грати ролі, говорив президент.

КАРДЕНАС НЕ ПРИЗНАЄ ДОКТРИНИ МОНРО.

МЕКСИКО СИТІ. — Мексиканський президент Карденас заявив, що Мексико не признає американської доктрини Монро, на основі якої всі чужі держави не повинні втручатись до американських країв. А не признає його тому, що заява зроблена односторонно, Злученими Державами, та в їх інтересі. Тепер Мексико є зобовязане деклярацією всіх американських країв з 1936 року, в якій вони висловились поступати у відношенні до старого світу солідарно. Ця деклярація є всесторонна і більше відповідає духові всеамериканської кооперації, казав Карденас.

ХОЧУТЬ ЗМІНИ ВАГНЕРОВОГО ЗАКОНУ

ВАШИНҐТОН. Обі ривалізуючі робітничі групи А.Ф.П. і К.П.О., кожна в своїм власнім інтересі, зажадала від федерального конґресу зміни Вагнерового закону.

КРИТИКУЄ ЦЕНЗУРУ ФІЛЬМ

Відомий психіятр, д-р А. Брил, видав публичну заяву проти Краєвої Ради Переглядy Рухомих Образків і в цій заяві гостро критикує думку про потреби урядової цензури фільм.

Каже, що пересічна людина сама може оцінити, чи фільма добра, чи зла.

ДИТИНА НАРОДИЛАСЯ ПО СМЕРТІ МАТЕРИ

У „Мерсі госпител" у Вилкс Бери, Па., зроблено цісарський розріз пані Марії Флин. Підчас операції жінка померла. Дві хвилини після того, як її серце перестало битись, лікарі виняли з неї живого хлопця. Лікарі кажуть, що він здоров.

ПОКАРАНИЙ ЗА СПАЛЕННЯ СОБАК

У міському суді в Бей Ридж, Ню Йорк, засуджено 46-літнього різника Антонія Прана на 50 долярів грими за жорстокість супроти звірят, котрої він допустився, кидаючи щенята в огонь.

Обвинувачений боронився тим, що, мовляв, вони були неживі, як він кидав їх в огонь, але один сусід присвідчив, що вони були живі.

„Я є поражений", говорив судця. „Це одна з найбрутальніших річей, про яку мені приходилося чути. Якби ви не мали удержувати родину, я післав би вас до вязниці на шість місяців".

НЕ ЛЮБИТЬ ВИГЛЯДУ ЖІНОК

Конґресмен Клер Гофмен з Мішіґену заявив у своїй промові в конґресі, що адвокатки, котрі працюють для Краєвої Ради Робітничих Відносин, зовсім не мають „матернього" вигляду. „Ні одна з них видно не змінила пеленок ні не вішувала білля", говорив конґресмен.

УНЕВАЖНИЛИ ПРИСУД, ЯК ВІДСИДІЛИ КАРУ

Апеляційний суд у Ню Йорку уневажнив засуди 4 обвинувачених у відомій справі „Слован Менор", великого обману з землею, в котрому натягнено людей на два міліони долярів. Уневажнено присуд на тій основі, що як вісся процес, справа була вже передавнена. Замітно, що всі чотири звільнені засудженці вже відсиділи вповні свої кари.

ЛІКАР ДАЄ НЕДУЖІЙ СВОЮ КРОВ

Коли нюйорчанин Джан Полачок розголосив, що йому треба крови для переливу в його дочку, хору на недугу серця, перший зголосився один лікар, котрий дав свою кров під умовою, що його імени не буде виявлятися.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР
промовляє на радіо про цілі війни й миру.

ПОЛІЦАЙ НА СУДІ ЗА ВБИВСТВО ДІВЧИНИ

Перед стейтовим судом у Мав Чонку, Па., станув як обвинувачений за вбивство 14-літньої дівчини стейтовий поліцай Бенджемин Френклин.

На переслуханні поліцай признав, що він убив її в поліційному авті, в котрому він їхав з іншими поліцаями. Він представляв подію так, що дівчина дісталася до поліційного авта, обіцяючи дати поліцаям якісь показання про намірений влом. Коли поліцаї задержали авто й стали її допитувати за цей злочин, дівчина виняла фальшивий револьвер і вдавала, що вона їх постріляє. Френклин каже, що він узяв погрозу за правдиву й що він убив її зо свого револьвера в тому переконанні, що його життя було в небезпеці. Як він скінчив стріляти, дівчина, що важила 90 фунтів, лежала в авті з 8 кулями в голові.

ПОЛЯКА СУДЯТЬ ЗА БУНТАРСТВО

Перед поліційним суддею Вулфом провадилася 31. жовтня в Кенора, Онт., розправа проти Яна Витрикуса, „російського поляка", обвинуваченого за бунтарство (седішен). Справа є першою в Кенорі на основі правил про оборону Канади. Витрикус заперечував, що він говорив те, що приписували йому свідки, Юзеф Трабос і Людвік Торпор. Цілий час переслухання свідків були натяки на комунізм і большевизм. Майже всі зізнання треба було перекладати з польської мови.

Справу відложено на один тиждень.

СОБАКИ Й ЗАПОМОГА

На зборах супервізорів повіту Миддленд, Мішіґен, рішено обмежити родини на допомогові листі до одної собаки.

ВЕЛИКІ БУРІ В ІТАЛІЇ

РИМ. — Околицю Триесту навістили великі бурі. Вітер інколи доходив до скорости 93 миль на годину, зносив з домів і вулиць усе, що було рухоме, звалював автомобілі й трамваї, викидав потяги з рейок. Число ранених виносить сотки. Шпиталі повні жертв бурі. Вся плавба на морю в тій околиці здержана.

НОРВЕГІЯ ДАЛІ ЗА НЕВТРАЛЬНІСТЬ

ОСЛЬО (Норвегія). — Король Гакон заявив у своїй престольній промові при відкритті парляменту, що Норвегія повинна держатися осторонь від війни.

Він зажадав при тому від парляменту ухвалення більших фондів на зброєння.

ПРОТИВОЄННІ ЛЕТЮЧКИ

Детективи торонтонської поліції почали пошукування централі, з якої вийшли противоєнні летючки. Поліція каже, що вона можливо буде примушена перевести трус у хатах там відомих комуністів, як також і в комуністичних публичних домах. Летючки мали підпис генерального секретаря комуністичної партії в Канаді, яким є Тим Бак, і починалися вони окликом: „Люди хочуть миру!" У звязку з тим арештовано чотирьох людей.

ЗГИНУВ ЧЕРЕЗ ЯБЛУКО

У Кіловні, в Брітіш Коломбії, зачадів на смерть Енгос МекМиллен, якому було 46 літ. А зачадів за своїм авті від газолінового чаду, бо, як показалося пізніше, в авті була заткана яблуком та рура, якою виходить газ із спаленої газоліни надвір. Очевидно, що якийсь хлопець зробив збитка на „Геловін Найт", встромивши яблуко в руру авта. Мотор авта ще був у руху, коли зачаділого МекМиллена знайдено на авті.

МАСОВИЙ БОМБОВИЙ НАПАД НА ФІНСЬКІ МІСТА

ГЕЛЬСІНКІ. — Совєтські летуни доконали в пятницю масових нападів на кілька важніших фінських міст. У нападі на місто Або брали участь 30 літаків.

Вони видно користали з першої гарної погоди сезону. Напад перервав у деяких випадках телефонічні і телеграфічні получення. Бомби поцілили радіову стацію в Латі.

НОВИЙ НАПАД НІМЕЦЬКИХ ЛЕТУНІВ НА АНГЛІЮ.

ЛОНДОН. — Англійці відбили в пятницю пять нових нападів німецьких летунів на англійські міста.

Прийшло при тому до кількох боїв між англійськими й німецькими летунами.

Потім англійські летуни вибралися на лет понад німецьку територію.

СТРІЧА ПАНУЮЧИХ РУМУНІЇ І ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД. — Тут ходять чутки, що в малому містечку Врсец на границі Румунії і Югославії відбулася тайна стріча румунського короля Карла з югославським реґентом, князем Павлом.

Стрічу держано в строгій тайні, одначе, як про неї розійшлася чутка, офіціяльне югославське бюро признало її правдивість.

ФРАНЦІЯ СПІШИТЬСЯ З ДОПОМОГОЮ ФІНЛЯНДІЇ.

ПАРИЖ. — Французький уряд постановив поспішитися з висилкою до Фінляндії воєнних матеріялів і добровольців.

Почерез Францію переїжджають постійно великі посилки амуниції й добровольців з південно-східної Европи й Італії. Ґенерал Франко заперечив чутку, що, мовляв, він дає поміч Фінляндії.

Йде також допомога від південно-американських країв.

ЗА ВИКИНЕННЯ КОМУНІСТІВ З ФРАНЦУЗЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

ПАРИЖ. — Віцепрезидент Каміль Шотам вніс у французькім парляменті внесок, щоби послів комуністів позбавити мандату.

Парляментарна комісія для загального голосування вже потвердила пропозицію.

СОВЄТИ КРИТИКУЮТЬ АМЕРИКУ.

МОСКВА. — Большевицька преса критикує гостро політику Злучених Держав на Тихому океані. Кажуть, що Злучені Держави хочуть накинути Далекому Сходові „імперіялістичний" мир.

Ґазети відносяться з підозрінням до американського пляну розбудови воєнної фльоти.

НІМЕЧЧИНА ПОСИЛАЄ РУМУНІЇ ВОЄННІ ЛІТАКИ.

ВАШИНҐТОН. — Тут одержано вістку, що Румунія дістала від Німеччини 60 воєнних літаків в заміну за одержані від неї сирівці.

ВАЖКО ВІДЖИВЛЯТИ ВАРШАВУ.

БЕРЛІН. — Німецькі ґазети розписуються широко про трудноці, які має німецький уряд з виживленням населення Варшави.

З одного боку, населення Варшави значно збільшилося через наплив до нього збігців, а з другого боку залізнича комунікація до Варшави ще сильно розбита. У Варшаві, мовляв, тепер є 300,000 мешканців більше, ніх було при вибуху війни.

ЗАТОПЛЕНО ЧОТИРИ АНГЛІЙСЬКІ КОРАБЛІ.

ЛОНДОН. — Британська адміралія подає вістку про затоплення трьох англійських приватних кораблів на Північному морі та про напад німецьких літаків на три інші кораблі на східньому побережжі. Англії.

Адміралія признає затоплення чотирьох кораблів.

ХВАЛЯТЬСЯ ЗІСТРІЛЕННЯМ ЛІТАКІВ.

ЗАХІДНІЙ ФРОНТ. — Французька команда каже, що французькій армії вдалося зістрілити в один день чотири німецькі літаки. Сталося це підчас бою між французькими й німецькими летунами.

НІМЦІ РЕЕМІҐРУЮТЬ.

БЕРЛІН. — 130,000 німців, що покинули бувші східні провінції Польщі і вертаються до Німеччини, стрічають по дорозі великі труднощі. Їдуть вони звичайно возами й терплять по дорозі через снігі й морози.

ЗРУБАЛИ ГОЛОВУ ЖІНЦІ.

БЕРЛІН. — На основі націстичного закону про ворогів народу зрубано тут голову Ґертруді Вестфаль з Варіна, котру засуджено за те, що вона підпалила фабрику, в котрій вона працювала, щоб там більше не працювати.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧУЖОГО НЕ БАЖАТИ, СВОГО НЕ ДАТИ

У вчорашній статті ми писали про потребу вияснення з боку т. зв. „Уряду У. Н. Р." його відносин до справи границь майбутньої Польщі, наскільки йде про її сусідство з Україною, а також щодо давніх договорів з Польщею в справі Галичини і т. п. Сьогодні одержали ми ч. 37 паризького тижневика „Тризуб", з якого виходить, що не тільки ми питаємо про такі справи. Питають про те громадяни з усіх сторін. Так стверджує „Тризуб", цей ніби урядовий орган „уряду У. Н. Р."

„Тризуб" пробує дати відповідь на ті запити і цитує для цеї цілі такі два уступи з „Декларації Уряду УНР 22 січня 1939 р.":

„У виконанні того завдання історичного уряд УНР, ніякими договорами ні з ким не звязаний, покладається в першу чергу на власні сили, живі сили Нації, там вдома і тут в розсіянні сущі.

„Допомогу ту Уряд прийме від чужоземних держав на умовах, встановлених за спільною згодою, гарантуючи їм певні матеріяльні компенсації, без жадного обмеження самостійности України".

Історичне завдання, про яке мова в першім уступі, відноситься до такої „мети": „визволення з московської неволі України й відновлення на її землях власної суверенної держави". А другий уступ говорить про те, що „. . . в умовах сучасности і визвольна війна і відбудування країни по великій руїні вимагає величезних матеріяльних і технічних засобів, які здобути надзвичайно трудно і майже неможливо без сторонньої допомоги".

Як бачимо, то про Москву сказано цілком ясно. Зате щодо Польщі, стаття в „Тризубі" тільки стверджує, що „квітневий договір" з 1920 року перекреслив ризький трактат та що тепер треба братися за підписання нового трактату, при чому треба виходити „з фактичного становища сучасного". Це вже щось таке, з чим можна би погодитись, якби зараз потім не було такого важного додатку: „. . . не слід сьогодня, коли шаліє військова завірюха, якій ще кінця не видно, гадати про розвязання конкретних завдань, сполучених з питаннями територіяльними". Зате хочемо вірити, що взаємна добра воля й обопільне розуміння потреби тієї співпраці допоможуть перебороти всі труднощі й встановити тверді бази тривкої згоди між двома сусідніми самостійними державами — Українською і Польською — згоди, яка одна може забезпечити їхнє існування і зо сходу і з заходу".

Ось та заява вказує виразно, що т. зв. „Уряд УНР" ще далі є „в польських лабетах" і далі не розуміє почувань тих усіх, що його запитують про „українсько-польські відносини", для яких „територіяльні питання" належать до тих „конкретних завдань", про які саме тепер треба говорити. Віримо, що про них цілком певно говоритимемо. Але заговорить таке заступництво, що буде справжнім речником бажань українських мас і виставлятиме вже тепер ясну територіяльну програму „цілої Батьківщини". Програму, оперту на тому, що ми чужого не бажаємо, але вимагаємо вільної української держави в Европі на тих усіх землях, де український нарід становить більшість населення.

КАМПАНІЯ, ЗА ЯКУ НАМ УСІМ ТРЕБА ВЗЯТИСЬ

Хто хоч трохи визнається в українському житті в Америці, той знає, чим є для нас та наша народня установа, що зветься Українським Народним Союзом. Той і розуміє, що скріпляти і збільшати У. Н. Союз, значить додавати нової сили цілому українському життю в Америці. Це значить скріпляти українську справу. Ось із такого, а не з іншого боку треба дивитись на передконвенційну кампанію У. Н. Союзу, про яку згадує головний рекордовий секретар У. Н. Союзу у відозві, висланій до всіх відділів з закликом приєднувати членів до У. Н. Союзу.

„Ми закінчили 1939 рік успішно", говориться в тім письмі. „Коли брати під увагу останніх десять літ, то 1939 рік був найкращим у нашій організації. У тому році ми збільшили членство У. Н. Союзу на 2,655 членів". Тепер У. Н. Союз має всіх членів 35,358. Минулий рік був ювилейним роком, себто 45-тим в існуванні У. Н. Союзу. З радістю стверджуємо, що членство У. Н. Союзу як слід пошанувало цю річницю ділами та приєднало спільними зусиллями таке велике число членів.

Далі пишеться в тім письмі: „Наша організація вступила в 1940 рік, зміцнена новими тисячами молоди та новими сотками тисяч долярів. Та обезпеченевий бизнес є такий, що він потребує завжди нового, постійного допливу та збільшення членства й маєтку. Тому власне нам треба попрацювати над тим, щоб цей 1940 рік був для нашої організації ще більш успішним як минулий рік. А щоб так сталося, то всі ми, урядники, члени й членкині, маємо вже рараз, вже відразу з початком року взятись до праці над приєднуванням нових членів. 1940 рік, це передконвенційний рік, це останній рік перед двацятою конвенцією У. Н. Союзу. З цього приводу проголошуємо в цьому році **передконвенційну кампанію** за приєднування нових членів. Ця кампанія починається тепер, а скінчиться з днем 31. грудня 1940 року.

„Щоб обзнайомити Союзовий загал з тим, хто буде працювати в цьому році для У. Н. Союзу, головна канцелярія буде проголошувати в „Свободі" імена тих усіх урядників і членів, що будуть приєднувати нових членів, подаючи при тім також число членів, приєднаних кожним поодиноким організатором. Перший спис організаторів появиться в „Свободі" вже в квітні.

„Тому подбайте, щоб Ваше імя знаходилось уже в першому списі Союзових працівників! Хай Ваше імя стане прикладом для інших Союзовців! Хай воно заохочує їх до такої самої праці! Бо працювати для У. Н. Союзу, який був і завжди є першим, коли мова про вірну і чесну службу своїм членам, цілій українській іміграції та взагалі українській справі — це честь і справжня слава".

ВАЖНІШІ ПОДІЇ З 1939 РОКУ

Минулий рік був повний важних подій. Хоч ми постійно читали про ті події в пресі, то проте варт тепер побіжно перейти їх іще раз, хочби на те, щоб сконтролювати свою память.

11. січня минулого року англійський премієр міністрів, Чеймберлин, щоби перехилити на свій бік Італію, відвідав у Римі Мусолінія і мав з ним довгу полтичну розмову. 30. січня Гітлер виголосив промову, в якій зажадав звороту кольоній.

6. лютого Чеймберлин офіційно заявив у парляменті, що на випадок війни Англія стане по стороні Франції.

11. березня Сталін, на здивування світової публичної опінії, в своїй промові не напав на Німеччину, як це передтим бувало, але скритикував Англію і Францію, мовляв, це вони пхають Німеччину до війни з Советами. В тій промові Сталін також іронізував з поголосок, що нібито Німеччина хоче прилучити „слона", Велику Україну, до „комахи", Карпатської України. 14. березня Німеччина в „мирний" спосіб роздавила Чехословаччину, її війська заняли Прагу і Моравію. В той сам день мадярські війська посунули проти Карпатської України і в наступних днях розвинулися завзяті бої між українськими січовиками та мадярськими військами. 16. березня Словаччина піддалася під протекторат Німеччини. 17. березня Англія відкликала свого амбасадора з Німеччини. 18. березня французький парлямент ухвалив диктаторські права для премієра Даляdie. 22. березня Литва добровільно віддала Німеччині Мемель. 31. березня Чеймберлин у парляменті заявив, що Англія і Франція будуть боротися в обороні Польщі.

7. квітня Італія нагло наїздить Альбанію, проганяє альбанського короля Зоґа та сама окуповає край. 13. квітня Англія і Франція щедро обіцяють Румунії і Греції оборону враззі нападу. 15. квітня президент Рузвелт закликає Гітлера і Мусолінія до згоди на протяг десятьох років. 20. квітня Мусоліні відповідає, що він не має жадних агресивних плянів та воювати не задумує. 24. квітня англійський парлямент ухвалює конскрипцію. 28. квітня Гітлер виголошує промову, в якій уневажнює морський договір з Англією, пакт ненападу з Польщею та домагається звороту Данцігу і переходу через Данціґський коридор.

3. травня комісар Максим Літвінов тратить своє становище, а комісарем заграничних справ Совєтів стає Молотов. 5. травня в польськім соймі міністер Бек виголосив промову, в якій твердо відкидає домагання Німеччини та заявляє, що Польща всякий напад відіпре своєю зброєю. 11. травня Чеймберлин заявляє, що коли Німеччина вжиє зброї в розвязці данціґського питання, то це означатиме війну.

6. червня Англія висилає свого представника Стренга до Москви, щоб дійти з Советами до мілітарного договору. Зпочатку все виглядає гаразд, але опісля Совети стали ставити опір, зволікати з конкретизуванням договору й остаточно Стренг вертається додому, не осягнувши нічого. 4. липня президент Рузвелт жадає від конгресу повалення невтральностевого закону. 5. серпня Англія висилає до Советів своїх найвищих генералів у надії, що вони таки дібються з Советами мілітарного договору. 12. серпня італійський міністер Чяно і німецький Рібентроп у приявні Гітлера мають свої наради в Берхтесґадені. 15. серпня Німеччина повторює свої домагання Данцігу. В той час, як англійські генерали сидять у Москві і добиваються договору, Москва, на здивування світу, проголошує 20. серпня торговельний договір з Німеччиною. Публична опінія збентежена, ніхто не знає, як це пояснювати. Англійські генерали ще сидять у Москві. 21. серпня Берлін заповідає, що німецький міністер вагранчних справ, Рібентроп, їде до Москви, щоб з Москвою заключити мировий союз. Світ іще не вірить цьому. 24. серпня союз справді підписано. Того самого для Англія і Франція покликають до війська резервістів. Президент Рузвелт висилає мирові апелі до Польщі, Німеччини й Італії. 26. серпня англійський амбасадор Гендерсон конферує з Гітлером та старається йому доказати, що Англія направду піде до війни, коли Гітлер заатакує Польщу. Англія і Франція того самого дня підписують мілітарний договір. 27. серпня „Гітлер домагається, щоб Англія зірвала свій мілітарний союз з Польщею. 28. серпня Гітлер студіює англійські пропозиції замирення між Польщею. 29. серпня відповідає Англії і каже, що сподівається безпроволочно представників Англії в ціли полагодження цеї справи. 31. серпня Німеччина сама публікує умови, на яких можна залагодити спір з Польщею. Англія і Франція проголошують загальні мобілізації.

1. вересня Німеччина вдарила в Польщу. Данціг прилучено. Переговори з Англією зірвано. Англія висилає з міст дітей. 2. вересня Італія оголошує невтральність. Німці скорим темпом посуваються в глиб Польщі. 3. вересня Англія і Франція виповідають війну Німеччині. Німеччина бомбує Варшаву і всі інші важніші польські міста. Німці далі посуваються вперед. Світ думає, що поляки відступають на приготовані стратегічні позиції. Президент Рузвелт обіцює вдержати Америку в мирі і не допустити її до війни в Европі. 4. вересня затоплено корабель Атенію. Війну Німеччині виповідають домінії Англії. Гол оголошує невтральність Америки. 12. вересня німці окружили Варшаву. 13. вересня президент Рузвелт скликує надзвичайну сесію конгресу. 17. вересня советські війська входять на західньо-українські землі. 21. вересня скликано конґрес і президент Рузвелт домагається знесення ембарга на зброю. 27. вересня Варшава піддається. Німці і москалі діляться занятими територіями. Естонія годиться на мирний пакт з Советами, в якім годиться на все, що Совети вимагають. 5. жовтня те саме робить Латвія. 9. жовтня Фінляндія шле свою делегацію до Москви. Водночас фінські і советські війська збираються на границі. 10. жовтня Литва підписує „пакт" з Советами. 27. жовтня сенат повалює ембарго на зброю. 2. листопаду те саме робить палата представників.

15. листопаду Москва грозить Фінляндії, що коли вона не піддасться, то червона армія її роздавить. 27. листопаду Москва твердить, що фіни стріляють на советські війська. Фінляндія заперечує. 30. листопаду Совети вдаряють у Фінляндію. Їх літаки наїздять Гельсінкі і бомбардують. Фіни не піддаються, а організують оборону. Водночас, 4. грудня, Фінляндія ще раз апелює до Советів, щоб замирились. Фінляндію морально піддержує президент Рузвелт. Совети відкидають фінські пропозиції, а домагаються капітуляції. Інакше вони грозять, що червона Армія роздавить Фінляндію. 10. грудня Злучені Держави Америки ухвалюють десять мілiонів долярів позички Фінляндії. 13. грудня німецький корабель „Граф Спе" зводить боротьбу з трьома англійськими кружляками, перед якими ушкоджений утікає до порту в Монтевідео. 17. грудня він поповнює „самогубство". 20. грудня секретар Гол проголошує „моральне ембарго" на Совети.

СТАЛІН БЕЗ МАСКИ

Для кожного чоловіка, що хоч трохи визнається в політиці, стає ясним, чому Гітлер зо Сталіном подали собі руки. Особливо ясним є це щодо Москви.

Злорадна й скрита, як гадюка, московська політика має свою льоґіку, що відповідає її принципам. А цей принцип ясний: встановлення комуністичного режиму в цілій Европі. А щойно довга й затяжна війна може причинитися до встановлення комуніззму.

Французька права преса не перестає бити на сполох проти тих скритих затій Сталіна. Чи то при підписуванні французько-советського пакту в травні 1935 р., чи при англійсько - французько - советських переговорах весною 1939 р. вона твердила, що Росія зрадить при першій ліпшій нагоді кожного союзника.

Не треба було довго чекати, щоб сповнилася ця політична ворожба. Бо вийшло на те, що Совети, які побивають усі осяги в цинізмі, перфідії та зраді, ошукали довго англійську й французьку місію в Москві, коли тимчасом накладали з Гітлером. Тому куди більшим спричинником війни від Гітлера являється Сталін.

Французька преса згадує про появу звіту „політбюра" з його засідання в дні 19-го серпня 1939 р., в якому Сталін виложив усі користі для Москви з підписанням німецько-советського пакту. В тому звіті всі тайни та цілі советської політики станули в правдивому світлі: конечність порозуміння з Німеччиною, знищення Польщі, загарбання Західньої України й Білоруси, окупація частини українських територій, що тепер під Румунією, встановлення московського „протекторату" над балтійськими державами, Румунією, Болгарією, Мадярщиною, Югославією, та евентуально Скандинавією.

Ось такі були нагі цілі московської політики, коли Сталін погодився з Гітлером. Одначе Москва, як той вдовитий вуж, виконує свій плян дуже методично. Отже вибух війни на заході вона привитала як свою „годину" в інтересі Москви є, щоб ця війна тривала якнайдовше. Вона змагає до того, щоб оба противники, переможець і переможений, були так виснажені, щоб усякі спроби ставити опір Москві були виключені. Одначе Москва піддержує Німеччину, бо вона не хоче, щоб Німеччина програла заскоро; це уможливлює аліянтам зробити „священну" війну проти Москви, а вона того боїться, головно тепер, коли її „бліцкріг" у Фінляндії вийшов цілковито фіяском. Але Москва дбає теж про те, щоб не дати Німеччині забагато помочи, щоб евентуально вона не побила аліянтів. У своїх зносинах з Німеччиною Москва не занехала своєї старої зброї, якою воює у Франції чи Америці, а саме Комінтерну. Цілий світ дивувався, коли Комінтерн з осідком у Москві був випустив манифест, підписаний комуністичними партіями Чехії, Австрії та Польщі, звернений проти війни.

Це цілком не для приємности Гітлера, й ще неодну гірку пігулку мусить проковтнути Гітлер з руки Сталіна.

В теперішній війні Сталін показав себе тим, чим він у дійсності є: завойовником та напасником. І проти такої, а не інакшої Москви піде культурний світ. Якаб ця форма того „священного" походу й не була, цей похід наступить. Бо щойно розбиття оцього азійського царства спричинить спокій не тільки у східній Европі, але в цілому світі.

Клявдія Бобикевич.

У ТІНІ ГЕРОЇВ

(Спомин з недавньо минулого).

5)

Я радо зрікляся моеї кімнати в хосен скиталців. Я вже знайду собі інше місце в обширній батьківській хаті, коли прийду. А що батько так скоро й радо зголосився принятити до себе цю бідну родину, це була така його щира вдача. Кожен, що зголосився до нього, знайшов поміч: і моральну і матеріяльну. Був би уділяв усім половину душі та серця. А для велико! Где і товже хіба не писати!... Я була дуже вдоволена, що дорогий батько бодай малою жертвою причинився для добра наших безталанних старшин.

20. XI. 1922. „Подумай собі, які вони бідні й опущені, що їдуть часто з нами в місто продавати ще якісь вартісні золоті речі та інші предмети. Оце я тобі купилаб у них дещо, але повір мені, що не маю ані одного зайвого гроша. Все йде до Австрії, щоб лише змогли зібрати. І. (мій брат) здає тепер знову якісь важні іспити. Йому треба на всякі видатки: книжки, такси, гірничі прилади: Тут іде про його студії, що від них залежить вся його майбутність! Часто нема й одної польської марки в цілій хаті! Подумай лише, як це страшно часи зміняються. Тепер уже за один похорон платять татові 2—4 міліони марок польських, а коли порівняти, що його місячна платня виносить ледве 192 марки! Це стає саме на... кільо чорної муки. Як сама бачиш, валюта під псом, не має навіть у своїм краю вартости. А щож за границею? Жиємо так, як без жадної платні. Вже не знаємо, як собі й радити. Одначе мусимо всіми силами удержувати І. за границею й стараємося про це всіми силами. Одна надія, що Бог не дасть нам пропасти, що змилосердиться вкінці й над нами. Тому ділимося з бідними закордонними зо всім, що лише є вдома. Себто кури, бульба, капуста і хліб разовий із села. Молока, що таке важне для дітей, не маю, тож не можу дати. Але вони вживають більше чаю. Цілу днину шипить у них великий червеатий самовар на столі. Я вже відступаю їм нашу служницю для вигоди, бо ти вже добре знаєш, як то ведеться, де є малі діти".

При читанні такого письма я аж синіла зі великої досади. Оцеж так. Оце так звана справедливість світу. Батько, людина з найвищою освітою, академічним знанням, заграничними університетами, побирає таку просто смішну платню. На кільо чорної муки!... Це могла бути лише сигатура з боку ворожої влади. Оце було діло поляків, що нещадили всіх українців. Особливо священиків, що здавен давна мали великий, дорогий виховний вплив на нарід. А батько був ревним священиком і вірний, щирий опікун свого народу. Тому...

5. XII. 1922. „Пишу тобі лише кілька слів. Ми старі здорові, слава Богу. Ти не журися нами. Навіть у письмі не згадуй про якусь перестугу, хоробу. (На лісі й на горі!). У нас почався великий холод, що йому не радіємо. Також бідний І. пише, що там в Австрії дуже постуденіло. Йому треба затопити, щоб огріти кімнату, а бідака не має чим, чуєш? Він, ляйтнант австрійської армії! Подумай: він уже кілька ночей перепсав у ждальні малого дврірця, наче якийсь подорожний. Там хоч було тепло, але лавка така тверда і невигідна, що відалася йому в тіло. Знову просить грошей, як лише можемо, а мені аж серце краєтся, що хотілаб помогти, а не можу. Я вже сама возила свиню на торг, але не могла продати, бо не було купців. Цього року чогось не маємо щастя в господарстві. Пан К. дуже цікавий чоловік. Дуже заприязнився з татом, з чого я дуже рада, бо ти вже знаєш, як тато любить товариство, щоби з ким поділитися думками, обмінятися спостереженнями, переживаннями, а круг отих нема відповідного товариства для нього. Тож розмовляє з тим паном Крижанівським цілими годинами, аж я сама дивуюся.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ДІТИ ЯК КРИТИКИ БАТЬКІВ.

На виставу штуки в Галерії Артистів у Ню Йорку приведено громадку синів і дочок артистів. Діти у віці від 8. до 13. року життя свобідно ходили по виставових салях і ще свобідніше висказувалися про виставлені образи, різьби й рисунки.

Якийсь журналіст помітив їх і списав деякі різкіші осуди. А були деякі справді дуже осудливі. Подія ставить різко питання: Чи вільно дітям критикувати батьків? З рапорту газетяра не видно, щоб він цих дітей осуджував за те, що вони критикували твори своїх родичів. Виходилоб, що й репортер і редактор приняли, що так і має бути.

Не в усіх народів таке приймається.

НУДНЕ.

Одна дівчина висказалася гостро про образ, що мав назву „Вид з Мангетену".

„Я цього образу не люблю. Він дуже нудний".

„Чому?" — спиталися її.

„Бо на ньому нема нічого, лише тисячі старих, брудних дахів".

ЗМУЧЕНИЙ?

Молодий, 17-літній хлопчина, що задушився оноді газом, лишивши записку до родичів, що він умирає, бо змучений життям, підносить питання:

Чи справді може людина в 17. році життя бути змученою життям?

Змучення життям приходить від того, що людина пізнала життя з усіх боків так, що нового в житті він не побачив, він не бачить у ньому справді нічого цікавого. Чи не змучився 17-літній школяр життям тому, що пізнавав це життя лише з одної сторони?

ЯСНО.

Люис Генет, літературний критик нюйорської газети „Геральд Трибюн", ось так починає свій огляд одної нової книжки американця Гарольда В. Томпсона:

„Гаролд Томпсон походить з горішньої частини стейту Ню Йорк, і звідти саме походжу і я. Це може пояснити, чому я читаю цю книжку з таким вдоволенням".

Видно, в американця це зовсім природня річ, коли він цікавиться книжкою, що йому нагадує рідні сторони. Чомуж тоді американці так часто дивуються, коли імігрант цікавиться рідними сторонами?

ПОЛЬСЬКІ ЖАЛІ.

Польська урядова пропаганда, що виходить з Франції, не минає дня, щоб не подати до публичного відома якогось нового жалю поляків проти німців.

Останніми часами жалуються поляки дуже проти кольонізації польських земель німцями. Чому не нагадає німецька кольонізація, як це поляки переводили насильну польську кольонізацію непольських земель?

У споминах про червоношкірих індіян заховалася цікава історія одної пригадки. Червоний Джекет, начальник індіянського племени Сенека, засів на лежачім дереві з землеміром Джозефом Еликотом, щоб обговорити якесь непорозуміння. „Посунься, Джов!" — сказав індіянин до білого приятеля і за кожним разом Еликот посувався, аж поки не дійшов до кінця бервена. Коли індіянин сказав це саме четвертий раз, Еликот запротестував: „Я вже не можу далі посунутися, щоб не впасти в воду". „Так саме білий чоловік. Хоче, щоб індіянин посунувся все далі й далі. Вже індіянин далі посунутися не може, а білий усе ще каже: Посунься!"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Чужі гості на святах між українцями.

В суботу, 6. січня, на самий Святий Вечір загостили до Дому Карпатія при 6 вулиці важні гості. Була це організація „Реконсіліейшен Трипс", складена з професорів та студентів Колюмбійського університету. Вона інтересується так званими чужоземними групами і хоче між іншим запізнатися і з українцями.

Від 4 до 6 години зполудня виводили на сцені концертової салі різдвяні звичаї з колядами гром. Заблоцький та Андрій Стельмащук, а оба закінчили виведенням групи танцюристів із знаменитим ефектом. Після танців ред. Евген Ляхович виголосив промову (по англійськи) про змагання України під теперішню пору. Приявні ставили багато запитів до п. Ляховича і дістали влучні пояснення.

Після вистави зайшли гості до гостинниці Дому Карпатія, де застали святочно прибрану їдальню, а столи заставлені Різдвяною Вечерою в краєвому стилі. Господар гостинниці, п. Семен Демидчук, вияснив значіння різдвяних страв, а гром. Заблоцький виголосив добре обдуманий короткий реферат про українську народню культуру та народні звичаї. Гості були захоплені, а до цього причинилися ще й колядники ОДВУ, що прийшли з колядою в розгарі гостини. Гості не могли надякуватися за гостинність господарям.

Світозір.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На підмогу українським утікачам.

Дня 17. грудня м. р. 24 відділ ОДВУ в Дітройті відіграв виставу „Сотниківна" в У. Н. Домі. Хто був на тій виставі, той певно не пожалував. Донині згадують виставу і кажуть, що треба більше таких вистав в У. Н. Домі. Учитель С. Курилів вибрав цю штуку і доложив багато праці в підготові й добре вишколив аматорів. Тому грали вони знаменито. а публика могла перенестись думками з У. Н. Дому на широкі степи України.

Слід згадати, що сотниківну відіграла тут роджена пані Стефанія Федик, котра ніколи не бачила України і звичаїв в Україні. Але в той вечір вона була духом в Україні. Коли ми тут на американській землі будемо мати багато такої молоді, то нема траху, що по нас не стане українського імени. Пані Я. Курилова теж відіграла свою ролю надзвичайно добре, за що публика нагородила її рясними оплесками.

Прихід з цієї вистави був призначений на українських збігців з рідних земель. Трохи соромно буде для нашої громади, що такий малий дохід був на таку ціль, одначе ті, що були присутні, то знають, що більшого приходу не могло бути, бо було мало присутних, а вистава була досить коштовна. По оплаченні видатків осталося $15, котрі вислано на згадану ціль через головну управу ОДВУ.

На домагання тих, що не бачили цього представлення, а тепер заявили охоту побачити, ще раз відіграємо цю штуку. Просимо слідити за оголошенням.

В. Д.

ПРЕДСТАВНИК ФІНСЬКОЇ АРМІЇ СКЛАДАЄ КОНДОЛЕНЦІЇ РОДИНІ ЖЕРТВИ ВІЙНИ.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

На політично-інформаційну роботу.

Дня 31. грудня 1939 р. на річних зборах Українсько-Американського Демократичного Клюбу в Гемтремку предсідник І. Чайковський дав пояснення про те, в якім положенні знаходиться нині український нарід у старім краю та закликав, щоб ми звідси щось робили, щоби помогти йому в його національних змаганнях. У першу чергу мусимо повести тут сильну пропаганду, тим більше, що безпосередня поміч нашим інституціям у старім краю тепер утруднена, а навіть цілком унеможливлена. На внесок предсідника Клюб одноголосно ухвалив з початком 1940 року висилати що місяця по $10 через Обєднання на Інформаційне Бюро у Вашингтоні. Наш Клюб також зобовязався ще минулого вересня складати жертви на ріжні народні цілі по $10 що місяця; тих жертв уже наскладав $60.

Слідом за тою ухвалою наш Клюб відзивається до інших українських клюбів по Америці, щоб вони також так зробили, а тоді можна буде фінансово піддержати неодну роботу для визволення українського народу з неволі.

Член Клюбу.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРЯМУВАТИ ДО ЗГОДИ, ЗНАЧИТЬ ЖИТИ І ПОВОДИТИСЬ ПО ХРИСТИЯНСЬКИ.

Українці в Америці поділені на три політичні групи: націоналістів, гетьманців і оборонців. Комуністів не згадую, бо вони служать Москві, а не українському народові. І маємо чотири запомогові головні організації. А також аж три дієцезії. Усе те спричинює боротьбу, політичну і релігійну. І не дає нам змоги створити велику силу. Але всі ми хочемо України, самостійної України, так, як хворий хоче здоровля. Та так є, що як хворий хоче видужати, то мусить придержуватись того, що приписує лікар. І ми, українці, мусимо держатися якихсь певних приписів, коли хочемо оздоровити наш національний організм і його зміцнити. Мені здається, що такими приписами, яких ми повинні держатись, є Божі закони, є те, чого нас навчає релігія. Я знаю, що націоналісти і гетьманці є людьми побожними, є добрими християнами. І тому в першу чергу від них треба вимагати, щоби придержувались християнських чеснот і поперли всіми силами змагання до згоди. Вони не сміють доносити на свого брата, його очернювати, копати йому яму, підставляти йому ногу, а мусять зрозуміти, що між нами мусить прийти до єдности й одного фронту. Бо назріваю великі часи. Такі часи, про які ми мріяли десятки літ.

Є причини думати, що наша справа в міжнародній політиці стоїть нині так добре, як може не стояла впродовж останніх кількох десяток літ. Світ нині бачить, що Москва, хоч у християнськім дусі, той проти цього не піде. А в кого нема віри, той не є добрим ні для Бога ні для України. То не так легко позбутись покуси нападання на свого ближнього. Щоб такої покуси позбутись, треба вміти молитись, треба просити Бога, щоб ту покусу відігнав. А як так чоловік не поступає, то гріша ненависть його не покине, а тимсамим він далі нападатиме на всіх і вся і заподіяти шкоду поодиноким людям, організації, громаді, а то й державі. Ось так я ту справу розумію.

Павло Поточняк, Бингемтон, Н. Й.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Н. М., Філядельфія, Па. — Треба вибрати перші папери.

Д. Г. — Думки дуже добрі. Але римування подекуди не дописує, бо не дібрані слова. А ми тут не поети, то й тяжко такі речі виправити.

Націоналіст. — Від напасти не пропасти, приказують наші люди. Добре застосувати ту народню мудрість і до нашого громадського життя. І принаймні часами на напасти не відповідати, або ще краще: відплачуватись хлібом за камінь.

З ДНЯ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕС.

Ця колюмна нераз підкреслила потребу обєднання в нашій суспільности, але обєднання справжнього, ідеольогічного. Себто такого, в якім чолові провідники, разом зо своїми групами, приходять до однозгідности у засадничих суспільних справах. Без такої одноздідности в основних поглядах обєднання буде механічне, штучне й воно не буде довго тревати. Як тільки зачнеться праця, ріжниці виринуть з давньою силою. Провідники зачнуть витрачати енергію на взаємне внутрішне тертя. Вкінці це тертя годі буде закрити. Воно вийде на денне світло і. як невблаганий вислід, наступить знов розеднання. В широкій суспільності нераз спантеличення й огірчення: „Що, до лиха, ми, українці, не вміємо разом співпрацювати і разом іти до одної цілі?"

ЗАКИДИ.

Хоч на тім місці підкреслюємо це часто, проте дехто закидав отсій колюмні, що вона є „проти обєднання". І дивне, що найупертіше ті закиди робили саме ті люди, що на іншім місці відтручали співпрацю з іншими групами, мовлячи: „Ви новоспечені демократи! Відречіться фашизму! Поменше демократів, але кращих!"

Не йде тут про правдивість тих закидів. Що вони виссані з пальця, було вже раніше виказано багато разів. Іде про підкреслення, що ті люди, які в засаді самі годяться, що треба ідеольогічного обєднання, а не механічного й тому відтручують уроених ними „фашистів", гостро осуджують іншого, коли він теж стане на тій самій засаді. Де тут послідовність і де добра воля?

ТЕПЕРІШНЯ ХВИЛИНА.

Наша суспільність інстинктово відчула, що в нинішній важній хвилині нам треба обєднатись. І то обєднатись ідеольогічно, себто знайти бодай у грубших зарисах одні думки і пляни; щоб кожний з нас знав, що на свому становищі робити, та щоб кожний свою працю спрямовував до одної точки. Бо назрівають великі часи. Такі часи, про які ми мріяли десятки літ.

Є причини думати, що наша справа в міжнародній політиці стоїть нині так добре, як може не стояла впродовж останніх кількох десяток літ. Світ нині бачить, що це Москва!

Зокрема Европа бачить, що мир буде панувати в ній лише тоді, коли кожний її клаптик замешкуватимуть задоволені народи. Вкінці Европа бачить, що людські апетити й агресивність поодиноких народів повстануть тоді, коли десь у поближі непорядки; коли інші народи під чужим гнетом є незадоволені і тихцем мріють про якусь зміну.

Москва все була колискою гнету. Звідтам розливались на цілий світ трійливі бацилі, що підкопували чужі суспільні устрої, або провокували інші народи до агресії. В умах державних мужів світу чимраз виразніше зарисовується думка, що через створення великої самостійної української держави можна на стало успокоїти Европу й очистити її від переверних суспільних бацкилів.

Але це положення ми мусимо самі використати.

РІЖНИЦІ В ОГЛЯДАХ.

В таких критичних хвилинах кожна свідома своїх ідеалів нація все приходить до згоди й обєднання. Всі політичні групи, без огляду на те, як вони ріжнились передтим, знаходять певні справи, що їх обєднують в одну національну родину. Коли політичні групи якогось народу не вміють знайти таких „спільних справ", то вони дають тим доказ, що не творять нації. Це лише якісь расові, чи етнографічні відривки, а не одноцілa, свідома свого національних змагань нація. Чи можна уявити собі культурного чужинця, щоб мав симпатію для нас, знаючи, що в такий критичний момент ми не знайшли серед себе якоїсь спільної платформи й не виступили солідарно перед зверхнім, чужим світом?

РІЖНИЦІ БУДУТЬ.

Але, шукаючи згоди і єдности, не думаймо, що ту єдність можна допровадити до досконалости. Певні ріжниці в думках провідників усе будуть. Коли погодяться поодинокі провідники ріжних груп і створять одно тіло, й коли прийде до співпраці, один з них буде думати так, інший трохи інакше.

Лиш там, де існує цілковита диктатура і де тремтять перед гнівом диктатора, не висказують противних думок.

Одначе розумний диктатор теж дозволяє висловлювати ріжні думки. А колиб так було, що він не дозволяв іншим висказувати противних думок, то тоді він сам, у своїй душі, мусив би створити „опозицію" й одна половина його власних думок заступалаб один погляд, а друга противний. Про Гітлера кажуть, що він замикається в Берхтесгадені на те, щоби боротися з власною „опозицією", з власними думками.

МЕЖІ ПРИСТОЙНОСТИ.

Иде про те, щоби провідники годилися щодо основних справ. А далі, щоб вони мали добру волю, ставили суспільне добро понад свої амбіції й поводились культурно, коли не їх, а чужа думка на хвилину запанує.

Приглядаючись до нашого суспільного життя, побачимо, що фактично навіть не ріжниці в політичних напрямках є тим головним прокляттям, що так розпорошує наші суспільні сили. Ним є особиста амбіція поодиноких провідників, які серед усяких обставин хочуть грати першу скрипку. Колиж на хвилину та гра припаде комусь іншому, вони зачинають усе ляяти, все нищити, прикриваючись „ідеольогічними ріжницями". Колиб справді ідеольогічні кличі їх так ріжнили, то цілком певно, що в такий критичний час, як нині, їх ті кличі також погодилиб.

Не є дуже страшно, коли хтось в організаційній праці має трохи іншу думку. Страх находить щойно тоді. коли подумати, що він буде робити, як інші відкинуть його думку.

ЗАНАДТО ВТИСКАЮТЬСЯ В КОМУНІСТИЧНУ ПАРТІЮ

Стаття в органі російської комуністичної партії „Правда" нарікає, що принимання до партії стало дуже легке після зїзду в березні, коли усунено багато обмежень, щоб направити страти підчас чисток. „Правда" вказує, що від відновлення принимань членів до партії принято — 1,357,785 кандидатів, а з них принято до партії як членів 528,777.

ОГРАБИВ БАНК НА $1,500

Чоловік, якому надоїло життя, увійшов до „Бенк оф Коммерс" у Торонті й ограбив його на 1,500 долярів. Приступаючи до касієра, він намірив у нього револьвер і передав йому карточку, на якій було написане: „Передай мені гроші, як хочеш залишитися живим. Не алярмуй нікого, бо згинеш. Я і так уже змучений жити". Злодій був убраний по робітничому і виглядав на фармера.

ПЛАВБА ЗИМОЮ.

Через сильні морози задержано водну комунікацію на ріці Огайо, котра замерзла. Цей річний корабель, увесь укритий ледом, мусить відпочивати, поки не пустять леди.

ЗАКЛИКАЄ ДО БОРОТЬБИ ЗО ЩУРАМИ

На редакторській сторінці щоденника „Стар" у Торонті появилася серіозна стаття одного з редакторів, в якій він закликає міщан до боротьби зо щурами. Згідно з дослідами американських експертів, ця язва річно робить шкоди на пів біліона долярів. В самім Торонті кожну особу в місті коштує чотири доляри, щоб їх „удержати". А число їх перевищає населення цілого міста так, як перевищає воно населення цілого світу. Щурі й миші, каже редактор, є найбільшими суперниками людини в погоні за поживою. Відома річ також, що ці звірята є носіями ріжних бактерій, між іншими — тифу. Спричиняють вони дуже часто епідемії. Начисляють, що від епідемій, які спричинили щурі, згинуло в Европі й Азії від 70 до 80 міліонів осіб.

З МУЗИКИ

ДВА КОНЦЕРТИ АРТИСТА ГОЛИНСЬКОГО.

Українці міста Клівленду і Йонґставну мали нагоду вдруге чути спів улюбленого нашого артиста Голинського. В Клівленді концерт відбувся 24., а в Йонґставні 31. грудня м. р. На обох цих концертах слухачі любувалися піснями артиста і витали його дуже тепло, як теж і молоденьку артистку, панну Ірину Мусійчук, у якої руках був фортепіяновий супровід.

Цим разом артист виступав з новими піснями, які відповідали теперішньому станові на землях України. В піснях до слів Шевченка, Франка, Лепкого й інших наших поетів під музику: Балтаровича, Вахнянина, Лисенка, Гайворонського, Людкевича, Січинського, Недільського, Бобикевича й інших артист переніс слухачів на землі України і заставив усіх вдуматися в тяжкі переживання Вітчини.

„Ой, поля ви поля — співав він — і серце немов кліщами стискало щось, що стільки крови і сліз по наших полях вітер розніс, бо то не повінь була, що поля залила, то з народніх сліз береги розлились і ріками кров полилась у Чорне море.

В пісні „Черемоше, брате мій" чуєш, як гуцул пускає тяжкий свій сплав-тугу на хребет вод бистрих, таку тяжку тугу, як цілі ліси, і просить, щоб цю тугу заніс Черемош, де бездонна глибина, де підводна скала. Так. Тяжка туга нашого народу. Та з цеї туги, каже артист, обтрясатися й готуватися до праці й боротьби за свою долю. Він співає: не забудь юних днів, будь чоловіком, терпи з тими, що терплять, тішся з тими, що тішаться. А далі в пісні „Коли часом" питає словами Франка: хто це плаче під твоїми дверми і вікном? Кого це хочеться згадать? Чи вірний друг у бою згиб, чи брат плаче, припавши до батьківських скиб? Чи ти, моя голубко, а це твої пекучі сльози так стукочуть у душі?

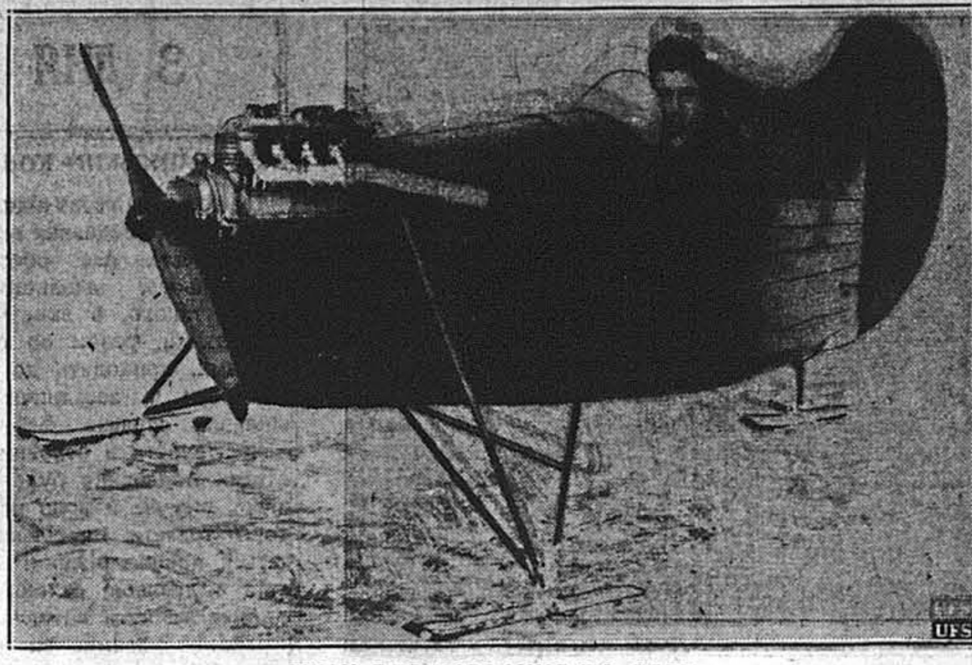
І хтож з нас не чує отакого голосу в души нашій, голосу рідних сестер, братів, мамів і батьків і дітей, що стогнуть у чужім ярмі під цю пору й що навіть весточки від них годі дістати?

Одним словом, всі пісні повні патріотизму. Вони тужливі, але рівночасно такі підбадьорюючі, такі оживляючі, як бальсам на зболілі наші душі і на наші знеохоти та застої в праці на національній ниві. Чуючи отакі пісні Голинського, відроджуєшся і хочеш жити, не для себе, а для інших, для рідних своїх, для України.

Слухачі оплескували всі пісні з великим вдоволенням. Оплескували артиста й піяністку, що грала мило й солодко, відповідно до кожного тону артиста.

В Клівленді концерт переводив адв. п. О. Малицький, а в Йонґставні представив артистів п. О. Венґжин. Вступне слово сказав о. І. Забава, а кінцеве о. С. Мусійчук. По концерті відбулася гостина в домі п. Періґ, де тостмайстром був гром. О. Венґжин.

Гість.

ЛІТАК ДЛЯ ХОВЗАННЯ ПО ЛЕДУ.

Кенет Ричардс зо Спрінґфілду, Масачусетс, придумав такий самохід для їзди по леду силою летничої машини. Він каже, що може їхати зо скорістю 60 миль на годину.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

ЧЕСТЕР, ПА.

З хрестин на народню ціль.

Дня 24. вересня м. р. відбулись у нашій місцевості хрестини сина громадян Єдинаків, Евгена-Михайла. Ці хрестини належать до тих примірних українських забав, на яких серед радости наші добрі люди не забувають і про своїх терплячих братів та жертвують, що можуть, на народні цілі.

Молодий тато хрещеника, Михайло Єдинак, є діяльним українським громадянином. Він уже від молодих літ є музикою, крім того добрим аматором на сцені, бере участь у хорі та в ріжних українських організаціях. Національно вповні вироблений і є гарячим приклонником державницьких змагань українського народу. Молода мама хрещеника, Софія, також бере активну участь в українськім житті. Активними і патріотичними громадянами є також родичі мами, Рубаші, що ніколи не забувають за народні потреби. Вони також ґрунтовно освідомлені і є такими українськими громадянами, яких не можна звести з правильного національного шляху.

Хрестини відбулись величаво. Було чимало гостей, місцевих і позамісцевих. Після промов і побажань місцевий парох, як тостмайстер, закликав до збірки на народні потреби. Зложили: М. Єдинак (мол.) і Т. Федусь по $2; по 1: о. О. Мишик, Т. Сорока, В. Гарасим, Софія Пташинська, А. Пташинський, М. Рубаш, Анна Тоганчин, М. Єдинак (стар.), С. Чорномаз, І. Заяць, М. Марущак, Й. Мармарош, С. Муренко, А. Тоганчин, Т. Урбан, Катерина Бобяк, Т. Брингілевич, М. і Марія Бец, В. Равлик, Т. Каспер; по 50 ц.: Параскевія Рубаш, Марія Куріца, С. Миштурак. Разом зібрано $25.50, які розділено по половині на українських збігців в Европі і на підтримку Українського Бюра в Вашингтоні.

Гість.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ТОРОНТО, КАНАДА.

Короткий витяг з протоколу з річних зборів Тов. ім. Т. Г. Шевченка, відділ 432 У. Н. Союзу, які відбулися 29-го грудня 1939 року.

Голова, В. Баган, у свойому звіті переповів усі труднощі, вказуючи, як приходилося працювати в початках, які все бувають трудні, а в нас були вони може й трудніші ще й тому, що саме в той час почалася війна між Польщею і Німеччиною, в яку то й була зараз таки втягнена В. Британія, якої складовою частиною є Канада. Одначе всі перешкоди ми перемогли й зробили добрий початок у Торонті для У. Н. Союзу, бо за короткий час ми здобули 43 членів. Секретар В. Гірняк здав такий звіт:

Наш відділ, який має назву Тов. ім. Т. Г. Шевченка, ч. 432, був зорґанізований 26. червня 1939 року. В початках було вписалося 17 членів. З них було: 10 старших і 7 молодших. З тими членами почали ми нашу працю. За той час ми відбули 4 місячні збори, а одні Союзові збори, на яких був присутній гол. секр. п. Д. Галичин. Завдяки йому нам пощастило зробити досить добру працю. Від того часу ми здобули поважне число нових членів, і віримо, що й на дальше будемо мати добрі успіхи.

До цього часу така праця була зроблена: Секретар написав 4 дописи: 2 до „Свободи" і 2 до „Нового Шляху". Було влаштоване одно віче, на якому був присутній і мав головну доповідь гол. секр., п. Д. Галичин. Було влаштовано також 2 вечерки, які дали нам моральний і матеріяльний прихід. Упродовж 5 місяців одержано від головного уряду 8 пакунків-посилок. Також одержано 33 листи й одну телеґраму від гол. рек. секретара, п. Д. Галичина. Вислано всіх листів у справах орґанізаційних впродовж 5 місяців 64.

Щодо звіту фінансового, то за тих 6 місяців було приходу $365.97, а розходу $360.94.

Що спиняло нашу працю? У початках, як уже згадував наш голова, В. Баган, наша праця була припинена найбільше з тої причини, що почалася війна, в яку то зараз на початках була втягнена й наша країна Канада. Другою причиною було також і те, що зараз на початку війни канадійська валюта була впала на вартості. Американські доляри стали дорожчі. Потрібно було доплачувати, чого не хотіли робити деякі члени. Свого невдоволення вони не ховали. Його завважували інші. В такому часі не можна було навіть подумати про здобуття нових членів. І це тревало так довго, поки не приїхав гол. рек. секретар, п. Д. Галичин. З його приїздом настала зміна. Все було polагоджене в нашу користь. Він установив банкове конто в головному офісі Роял Бенк оф Кенада.

В початках були в нас і такі члени, що мали й інші невдоволення, але зараз усе це пішло в забуття. Всі наші члени тепер думають добре про У. Н. Союз взагалі, а про наш відділ зокрема. Тому є право думати всім нам, що наш відділ на другі Річні Збори буде напевно начисляти сотні членів!... Та само по собі воно не станеться. Про це всі ми повинні подумати й постаратися перевести оці наші думки в життя. В Торонті є багато українського населення. Тому ми повинні працювати так, щоб оті тисяці українців стали членами У. Н. Союзу.
і накскоріше, ми будемо

Щоб наші думки були переведені в життя якнайкраще і якнайскорше, то ми будемо починати нашу працю в користь розвитку 432 відділу таки з початком січня 1940 року. Коли ми зробимо це, то зробимо, або, краще кажучи, виконаємо той обовязок, який повинен виконати добрий член української нації і свідомий член У. Н. Союзу. Всі до праці! Хай Господь помагає нам у цьому нашому ділі...

За касієра здав звіт гром. Я. Ковальчук. Він сказав, що каса годиться зо звітом секретаря. Також сказав, що почувається задоволеним з тої праці, яку ми нпробили до цього часу і просив усіх на будуче ще краще працювати в користь У. Н. Союзу.

Звіт за контрольну комісію здав гром. В. Войнарівський. Він сказав, що контр. комісія знайшла всі рахунки й ведення всіх книжок у повному порядку.

Всі члени висказували повне вдоволення з праці уряду і коли наступила точка вибору урядників на 1940 рік, то збори одноголосно затвердили тих самих урядників.

В. Баган, предсідник;
В. Гірняк, секретар.

СКЛЯНІ ТАБЛИЦІ ДЛЯ ШКІЛ

Деякі школи в Америці вже почали вживати скляних таблиць. Скло на такі таблиці виробляють спеціяльно, щоб легко до нього чіпалася крейда і щоб не було відблиску, що міг би разити дітей в очі. Чорна барва тяжка на очі. Тому виробляють скляні таблиці із зеленого скла. Скляні таблиці також легко чистити. А крім того їх не так легко подряпати, як іншого роду таблиці.

МУСЯТЬ ГОДУВАТИ ХУДОБУ ЯБЛУКАМИ

В Онтаріо є в теперішню хвилину надмірна скількість яблук. Перед війною яблука відходили до Англії. Тепер ринку на них нема і садівники відчувають це болюче. Ціна на яблука впала так низько, що не виплачується навіть їх збирати. Щоб однак вони марно не пропали, годують ними корови, коні і безроги.

УБИВ ВЕЛИКОГО ВІРЛА

З Ветаскевін, Алберта, доносять, що індіянин Нарциз Саймон з резерви Гобіма приніс до згаданого містечка одного з найбільших орлів, якого коли застрілено на цій резерві. Застрілений орел має в розпятті крил 7 і пів стіп ширини.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(64)

Безпроволочно припроваджено перед обличчя королеви знов усіх білих вязнів. Агті втупила свій бистрий зір у Тарзана, а інших немов не бачила: „Ти вбив могутнього льва Кебі, сторожа скарбів Тору. В обличчі божка Панту і мойого, кара за це — смерть". Сказавши це, королева тісно замкнула уста і замовкла.

По хвилині цеї мовчанки вона знов змякла і майже солодкими словами заговорила: „Проте я готова наразитись на гнів божка Панту й урятувати тебе від його смертельних обіймів, якби ти захотів добровільно стати моїм подругом. Але говори скоро. Бо моя терпеливість вичерпується: хочеш лишатись, чи вмерти?"

„Я не бачу іншого виходу, тільки лишитись, промовив Тарзан спокійно по хвилині надуми. „О, ні!" — закликала голосно Дженета. „Ні. Ви хочете своєю особою нас рятувати. Але ми не хочемо такої жертви. Ми не можемо своєї волі купити вашою неволею. Ми вже так багато зобовязані супроти вас. Краще всі ділім одну долю".

„Я вповні поділяю думку Дженети. Це мудра думка", заявив відразу О'Рурк. За ним те саме потвердив майор Буртон. „Так, Тарзане, вони всі мають повну рацію. Ти хіба не думав, що ми тебе тут самого оставимо. Ця дика жінка скоро справилаб тобі кінець. Замкнений у мурах Тору, ти з туги за волею зівяв би", сказав Дарно.